

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קמט

ערב שבת קודש
פרשת מטות
כ"ג בתמוז התשע"ו
שנת הקהל

יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ג בתמוז ה'תשע"ו - א' במנחם-אב ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ג בתמוז	הלי גזילה ואבידה פרק יג-טו.	הלי טומאת מת פרק יג.	מ"ע קצד.
ש"ק	כ"ד בתמוז	פרק טז-יח.	פרק יד.	מל"ת רסט. מ"ע רד.
א'	כ"ה בתמוז	הלי חובל ומוזיק.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק טו.	מ"ע רלו.
ב'	כ"ו בתמוז	פרק ד-ו.	פרק טז.	מ"ע רלו.
ג'	כ"ז בתמוז	פרק ז-ח. הלי רוצח ושמירת נפש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יז.	מ"ע רלו. מל"ת רפט. רצו*.
ד'	כ"ח בתמוז	פרק ב-ד.	פרק יח.	מ"ע רכה. מל"ת רצה**.
ה'	כ"ט בתמוז	פרק ה-ז.	פרק יט.	מ"ע רמו. מל"ת רצג. רצז. מ"ע קפב.
ו'	א' במנחם-אב	פרק ח-י.	פרק כ.	מ"ע קפא. מל"ת שט. רחצ. מ"ע קפד.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחה	זמן ק"ש	זריחה החמה	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה								
ו', כ"ג בתמוז	3.31	4.32	4.57	6.01	9.19	12.47	1.21	7.39.9	8.06	
ש"ק, כ"ד בתמוז	3.32	4.33	4.58	6.02	9.19	12.47	1.21	7.39.1	8.06	
א', כ"ה בתמוז	3.33	4.34	4.59	6.03	9.19	12.47	1.21	7.38.4	8.05	
ב', כ"ו בתמוז	3.34	4.35	5.00	6.03	9.19	12.47	1.21	7.37.6	8.04	
ג', כ"ז בתמוז	3.36	4.36	5.01	6.04	9.20	12.47	1.21	7.36.8	8.03	
ד', כ"ח בתמוז	3.37	4.37	5.01	6.05	9.20	12.47	1.21	7.36.0	8.02	
ה', כ"ט בתמוז	3.38	4.38	5.02	6.05	9.20	12.47	1.21	7.35.1	8.01	
ו', א' במנחם-אב	3.39	4.38	5.03	6.06	9.21	12.47	1.20	7.34.3	8.00	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לבני זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
מטות	7:02	8:17	7:18	8:20	7:10	8:21	7:19	8:19
מסעי	6:57	8:11	7:12	8:13	7:04	8:14	7:13	8:12

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 עורך אחראי: לוי שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, ISSN 0793-7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בכוח ה'מטה' הופכים מר למתוק

התוכן השווה בין 'שקד' המוזכר בנבואת ירמיה ובין ימי בין המצרים, ומדוע ירמיהו ראה מקל בלבד ולא ענף נושא פרח ופירות? • בזמן הגלות לא ניכר בבני־ישראל חיבור הענף לעץ, אולם יש בהם תוקף ה'מטה' – 'מקל' שבכוחו יוכלו להתגבר על המניעות והעיכובים • שלושת העניינים בפרשת מטות רומזים להפיכת החושך לאור • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מרים בגדלותם, ובשקדים מתוקים הוא להיפך, שבקטנותם הם מרים⁶ ואחר כך בגמר בישולם נעשים מתוקים. ומבואר בצפנת פענח (להרגזובי)⁷, שעיקר שם "שקדים" הוא על "הגדולים המתוקים" (ואלה שבקטנותם הם מתוקים נקראים "לוזים"⁸). ונמצא, שתכונת ה"שקד" (ופעולת כ"א ימי בישול שלו) היא⁹ – להפוך ממר למתוק¹⁰.

6 כן מפורש ברבינו גרשום חולין שם [*משא"כ ברש"י שם אי' רק "שאינן דרך אכילתן בכך" (ועד"ז בפי"ה להרמב"ם מעשרות וחולין שם "שאינן ראויים לאכילה"). ובפי"ה מהר"י בן מלכי צדק למעשרות (בש"ס ווילנא) דדין "שקדים המתוקים" הוא "כדין כל הפירות". ואכ"מ]. (ולכאורה זוהי כוונת הצפנ"ג (שבהערה הבאה) "ובמתוקים להפך". ע"ש).
7 עה"ת מטות (להפטר דברי ירמיה) ע"ש.
8 שהם מין שקדים (ראה ירושלמי תענית שם, תוד"ה תרנגולת בכורות (ח, א) – הובאו בצפנ"ג שם).
9 ולהעיר מחולין שם, דגם שקדים המרים "יכול למתקן ע"י האור", ובשו"ע אדה"ז שם "ונוטעים אותם על דעת כן". וי"ל, שהטעם (הפנימי) שנברא מין זה ד"שקדים המרים" (שמצ"ע אין ראויים לאכילה) – הוא כדי שיהפכו (ע"י עבודה) ממרירו למתקא. ועיין המשך תער"ב ח"ב ע' תתקצא.
10 ולהעיר מצפנ"ג שם, הדוגמא משמן שבא ע"י כתישת הזית. ע"ש. ודוקא בזה יש תענוג עוד יותר ממאכל שהוא מלכתחילה

א. אמרו רז"ל¹ שימי בין המצרים נרמזו כמה שנאמר בנבואת ירמיה² (אודות חורבן בית ראשון וגלות בבל) "מקל שקד אני רואה" – "השקד" הזה. משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום כמנין ימים שבין שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית.
בפשוטו משמע, דזה שזמן גידול השקדים רומז לזמן בין המצרים, הוא רק מפני ששניהם שווים במספרם (כ"א). אבל על-פי הידוע שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק, מסתבר לומר, שיש גם קשר פנימי ביניהם.

ויש לבאר זה על-פי דברי המשנה⁴ שיש שני מיני שקדים – שקדים מרים ושקדים מתוקים, דשקדים מרים הם מתוקים בקטנותם⁵ ונעשים

1 ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. פתיחתא דאיכ"ר כג. קה"ר פי"ב, ז. רש"י ירמ"א, יב.
2 א, יא (מהפטרה הראשונה דבין המצרים).
3 ל' רש"י הג"ל.
4 מעשרות פ"א מ"ד. חולין כה, ב.
5 כ"ה בצפנ"ג (שבהערה 7). וברש"י חולין שם "קודם שיהו מרים", וברבינו גרשום שם "שאינן מרים כ"כ". וראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ב ס"ה ד"עיקר אכילתם היא הקליפה והיא) אינה מרה". ואכ"מ.

הקב"ה על ישראל בימים אלו. אבל לכאורה אין זה ביאור מספיק, שהרי עיקר הנבואה כאן הוא על עניין ה"שקידה" ("שוקד אני על דברי לעשותו"²²), ועד שבכתוב זה לא נזכר בפירוש עניין הפורעניות²³, ואם כן עדיפא הוה ליה לרמז עניין השקידה באופן ברור וגלוי (עלידי ראיית פרי (על כל פנים פרה) שקדים), ולא להעלים רמז זה עלידי ראיית "מקל שקד" (עד שירמיה הוצרך להתבונן במקל עד ש"הכיר בו שהוא מעץ שקד"²⁴).

ועלפי מה שנתבאר לעיל בתוכן עניין ה"שקד" יש לומר, שהטעם שראה מקל דווקא הוא משום שהרמז הנ"ל שבשקדים (הפיכת מר למתוק) שייך למקל.

ג. הסברת העניין:

מבואר בכמה מקומות²⁵ (בעניין שני השמות שבהם נקראו ישראל - "שבטים" ו"מטות") - ההבדל בין "שבט" ו"מטה" בפשטות, ש"שבט" הוא ענף רך שיש בו עדיין לחלוחית מיניקת האילן (ועל אחת כמה וכמה כשעדיין מחובר לאילן). מה שאין כן "מטה" הוא (לאחר שנכרת מן האילן) כבר נתייבשה לחות יניקתו - אבל דווקא משום זה הרי השבט נעשה קשה וחזק - מטה.

ובדרגות העבודה של האדם:

"שבט" מרמז על בניישראל כשהם במצב של "חיבור למקורם", שבכללות הוא בזמן שבת המקדש עומד על מכוננו ובניישראל יושבים על אדמתם, ו"אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחות לפניך"²⁶ - אז נרגש בישראל החיבור למקורם ("אילנא דלעילא"); מה שאין כן "מטה" מורה על מצבם של בניישראל בגלות, שלא ניכר אז בגלוי חיבורם למקורם, ד"אותותינו לא ראינו"²⁷ (שאינן ראיית אלקות וכו') ועד שיש העלמות והסתרים

ויש לומר שטעם זה נרמזו ימי בין המצרים ב"מקל שקד" - כי תוכן עבודת ימים אלו הוא לא רק לבטל את העניין השלילי (ה"מרירות") שבהם, אלא עוד זאת (ועל דרך לשון הרמב"ם¹¹ בנוגע לימי הצומות לעתיד לבוא) - להפכם¹² ל"ימים טובים"¹³ וימי ששון ושמחה¹⁴, שתמורת "מרירותם", יהפכו הימים ל"מתוקים" ושמחים¹⁵. [ועלפי זה יומתק היעוד בירמיה¹⁶ "והיה כאשר שקדתי עליהם לנתוש גו' כן אשקוד עליהם לבנות גו'" - שעניין ה"שקד" עצמו הוא להיפך מן הקצה אל הקצה, שתמורת השקידה להיפך הטוב (שבתחילת נבואת ירמיה) נעשית השקידה לטוב¹⁷].

ב. עלפי זה יש לבאר עוד פרט שנבואה זו:

הרמז על ימי בין המצרים שב"מקל שקד" הוא מתכונת המהירות בגידול הפרי, ואם כן צריך תוספת ביאור: מדוע היתה הנבואה ב"מקל שקד" (שראה "מטה מאילן שגדילים בו שקדים"¹⁸, היינו שהמקל עצמו היה "בלא עלים ובלא פרחים"¹⁹), ולא הראה לו ענף שיש עליו שקדים כו'? לכאורה יש לומר שבזה נרמז עוד עניין: "מקל" מורה על הכאה²⁰ - העונשים ופורעניות²¹ שהביא

ערב ומתוק - עיין תניא פכ"ז (לד, ריש ע"ב).

11) סוף הל' תעניות. וראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 413 ואילך. 12) וראה צפע"נ שם, ד"היטבת לראות [מקל שקד] דזה טובה לישראל. [כי חורבן הבית] הוה כפרה לישראל כו".

13) בדפוסים שלפנינו: יום טוב. אבל בכמה דפוסים וכת"י הרמב"ם (ראה רמב"ם הוצאת פרענקל) הוא ככפנים.

14) להעיר מס' ערכי הכינויים לבעל סה"ד (מע' פרח ומע' שקדים) - דשקדים הם "רמז לבית ג'".

15) ושמחה זו (כאשר מהפכים ממר למתוק) גדולה שלא בערך מיום שמחה סתם (ראה ס' המאמרים - מלוקט ח"א ע' קנד ואילך ובהערה 41* שם). וראה לעיל הערה 10.

16) לא, כו.

17) ע"פ המבואר בפנים י"ל שיומתק מ"ש בוח"ב (טו, ב) דשקדים "מנהון מריין ומנהון מתיקן. כל רמיזא דגלי באורייתא חזינן דדינא הוי" (אף שמצינו שקידה לטוב, כנ"ל) - כי גם שקידה זו לטוב ענינה מה שהפכים את ה"שקידה למוטב" (דינא קשיא) ל"שקידה לטוב". ועיין לקו"ת ס"פ קרח (נו, ב). וראה לקמן הערה 28.

18) מצו"ד ירמ' א, יא.

19) רד"ק שם.

20) בלק כב, כז.

21) ראה שמו"ד פ"ט, ב, שם. ח, ועוד.

22) ירמ' א, יב.

23) משא"כ נבואה הב' שם (א, יגיד) "סיר נפוח גו' מצפון תפתח הרעה גו'".

24) רד"ק שם.

25) ראה מאמרי אדה"ז - תקס"ב סוף ע' רלו ואילך. אוה"ת מטות (סוף ע' ארצד ואילך. וראה בהנסמן שם ע' א"ש).

ועוד. וראה לקו"ש ח"ח ע' 382 ואילך.

26) נוסח תפלת מוסף די"ט.

27) ל' הכתוב - תהלים עד, ט.

באה מהתגברות בתוקף ("מקל") על כל המניעות ועיכובים.³⁵

ד. והנה ידועים דברי השל"ה³⁶ ששלש הפרשיות מטות מסעי דברים "תמיד"³⁷ חלים בין המצרים כי הוא דבר בעתו³⁸ (ומבאר כמה פרטים בשייכות תוכן שלש פרשיות אלו לימי בין המצרים). ועל-פי הנ"ל יש כאן רמז גלוי לעניין בין המצרים בשמה של הפרשה הראשונה (משלש פרשיות אלו) - שעל-פי מנהג ישראל (דתורה הוא) נקראת "מטות"³⁹ (על דרך "מקל שקד"). ויש לומר, שתוכן הנ"ל שב"מקל שקד" ו"מטה" - הכוח והתוקף להפוך מצב בלתי רצוי לטוב - מרומוז בפרטי פרשה זו, שיש בה שלשה עניינים: א) פרשת נדרים, ב) מלחמת מדין, ג) סיפור בני גד ובני ראובן.

נדירים: ידוע הביאור⁴⁰ במאמרי חז"ל בעניין הנדרים - שנראים כסותרים זה לזה, שבמקום אחד אמרו⁴¹ "נדרים סייג לפרישות", ובירושלמי⁴² איתא "לא דייך מה שאסרה לך תורה" -

שמדובר בהם בשתי דרגות שונות בעבודת האדם: בתחילת העבודה צריכה להיות זהירות יתירה שענייני העולם לא יורידו את האדם להיות שקוע בגשמיות וחומריות, ולכן צריך להיות הפרישות מענייני העולם, ו"נדרים סייג לפרישות"; אבל לאחר שהאדם מתעלה בעבודתו, ומאיר בו אור הקדושה עד שביכולתו לברר ולזכך גשמיות העולם ולהעלותה לקדושה, הרי אדרבה,

35) וי"ל שבוה נרמז גם ענין האתהפכא של הדברים המונעים ומעכבים - ע"פ המבואר במ"א (סה"מ קונטרסים ח"ב שפת, סע"א. שצ, אב), שע"י שהמים בוקעים את הסתימה, הרי הסתימה עצמה יוצאה ממקומה וממהרת ללכת, עד שהמים נגדרים אחרי. ע"ש.

36) חלק תושב"כ ריש פרשתנו (שסו, א ואילך). וראה גם במס' תענית שלו דרוש לפ' מטו"מ (רו, סע"א ואילך). לקו"ש ח"י"ע' 378 ואילך (ובהערות שם). שם ע' 411 ואילך. ועוד.

37) משא"כ פ' פינחס שחלה לפעמים לפני ימי בין המצרים.

38) ל' השל"ה שם (שסו, ב).

39) ראה לקו"ש שם ע' 382 הערה 34.

40) לקו"ת מטות פד, סע"ב ואילך. ובכ"מ. וראה גם לעיל ע' 191 ואילך.

41) אבות פ"ג מי"ג.

42) נדרים פ"ט ה"א.

על עבודתו יתברך ומניעות ועיכובים. אבל דווקא בעבודה זו מתגלה תוקפו של איש ישראל, שמתגבר על כל המניעות והעיכובים ולוחם עם המנגדים ומנצחם, עד שמגיע לשלימות העבודה, שמהפך את ה"מרירות" של גלות ל"מתיקות" של גאולה.

ולפי זה יש לומר, שהרמז ב"מקל" שבנבואת ירמיה הוא ל"תוקף" שבמקל (על דרך "מטה") - כי כדי להפוך ממר למתוק (שוהי תכונתם של שקדים כנ"ל) זקוקים לתוקפו של "מקל"²⁸, כנ"ל. [ויש לומר, שעניין התוקף הנרמז ב"מקל" שייך גם לעניין המהירות שבשקד - ש"ממהר להוציא פרח קודם לכל האילנות"²⁹ (וזהו הפירוש הפשוט בנבואת ירמיה, ש"מקל שקד" הוא רמז שהקב"ה "ממהר לעשות"³⁰ דבריו):

ידוע ביאור אדמו"ר הזקן³¹ על הפסוק³² "ויגמול שקדים" גבי מטה אהרן הכהן - שברכת כהנים פעולתה השפעת חסד למטה באופן של "מהירות". כי יש השפעת חסד ה"מתעכב"³³ ושווה עד שנמשך ובא למטה, שהרי בכל השתלשלות מהיכל להיכל הוא על-ידי משפט אם ראוי הוא שיומשך ההשפעה למטה ומעיינים בדינו כו", מה שאין כן כשנמשך החסד על-ידי אהרן (ובניו אחריו) בברכת כהנים "אזי השפע היא נמשכת במהירות דרך כל העולמות באין מונע ומעכב", וכמשל "נהר"³⁴ גדול במאד שהליכת המים הוא בתגבורת גדולה. לא יעוכב על-ידי מונעים ומעכבים. כי אם הלוך ילך כמנהגו וישטוף העצים והעפר המעכבים. ומובן מזה, שה"מהירות" ("שקד") -

28) וראה אה"ת שם ע' א"ש. שם כרך ה' ע' א'תתקננ.

ועפ"ז יומתק הטעם, שגם אצל אהרן לקחו מטה (דוקא), ואח"כ "פרח מטה אהרן גו' ויגמול שקדים" (קרח יז, כג) - כי גם אצלו הי' זה קשור עם ביטול "תלונות בני ישראל" (שם, כ), תיקון הרע הבא ע"י התוקף ד"מטה" (ולהעיר מלקו"ש ח"ט ע' 319 ואילך). וראה זה שבהערה 16: דינא הוי. וכן במטה אהרן ויגמול שקדים.

29) ל' רש"י ירמ' א, יב. וראה גם רש"י קרח שם, כג. ועוד.

30) ל' רש"י ירמ' שם.

31) לקו"ת ס"פ קרח (ג, ו ואילך).

32) קרח שם.

33) לקו"ת שם (נה, ד).

34) לקו"ת שם (נו, רע"א).

"האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה"⁴⁹, היינו שאינם רוצים להלחם עם כנען. וכן הוא ברוחניות, שהטעם שבני גד ובני ראובן רצו להישאר בעבר הירדן, "ארץ מקנה"⁵⁰, הוא מפני⁵¹ שבחרו להיות רועי צאן, עסק המאפשרם להיות במצב של התבודדות (בשדה, הרחק מטרדות ושאונין שבעיר) כדי שיוכלו להיות בדביקות תמידית בהקב"ה כו'. זוהי טענת משה רבינו בתשובתו להם "האחיכם יבואו למלחמה וגו'" – רוצה לומר שיעקר העבודה היא שהאדם יבא וילחם בחומריות העולם, כדי לבררה ולזככה כו', ולכן התנה עמהם, "אם תעשון את הדבר הזה אם תחלצו לפני ה' למלחמה. (עד ש)נכבשה הארץ לפני ה'"⁵².

ובזה הוא גם סיוע הפרשה – הסיפור אודות בנין ערי סיחון ועוג על-ידי בני גד ובני ראובן⁵³, ובאופן של "מוסבות שם"⁵⁴, שערים אלו היו שייכות לע"ז, "ובני ראובן הסבו את שמם לשמות אחרים"⁵⁴ – אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא⁵⁵.

ולכן קורין פרשה זו בבין המצרים – להורות, שתכלית עניינם של ימים אלה היא להפכם ממרירו למתקא, שיהפכו ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה", בגאולה העתידה לבא, במהרה בימינו ממש.

(מסיחת ט"פ מטות מסעי תשל"ה;
לקוטי שיחות כרך לג, עמ' 194-198)

עליו להתעסק בבירור וזיכוכ העולם. ומזה מובן, שפרשת נדרים מכוונת בעיקר לאדם שהוא בתחילת ואמצע עבודתו שלכן זקוק לפרישות מן העולם.

אבל התכלית שבדבר היא – הפרת⁴³ הנדר (על-ידי האב והבעל), וכן התרת⁴² הנדר (על-ידי החכם) – שהאב והבעל והחכם בכוחם לפעול, שגם אדם כזה, שמצד עצמו, ומצבו – שזקוק הוא לנדרים (להפרישו מענייני העולם), יוכל להעלות את ענייני העולם לקדושה (הם מבטלים את הנדר ומהפכים את האיסור להיתר⁴⁴).

וזוהי השייכות בין פרשת נדרים ל"מטות" – כי תכליתם של נדרים, הפרתם, הוא על-ידי נתינת ופעולת התוקף ("מטה") להפוך ב"מהירות" את חושך העולם לאור הקדושה.

מלחמת מדין: עיקר האריכות בפרשתנו אינה על דבר המלחמה וניצחונם של בני-ישראל, אלא על דבר השלל והמלקוח של מדין⁴⁵, טהרתן והכשרתן של כלי מדין⁴⁶, וכן חלוקת השלל ותרומת המכס לה' ממנו⁴⁷.

והיינו, כי תכלית שלימות (העבודה ב)מלחמת מדין היא לא רק ביטול (קליפת) מדין, אלא הפיכת המר למתוק, לטהר ולהעלות את השלל של מדין לקדושה, עד שחלקו הורם להיות "תרומת ה"⁴⁸.

בני גד ובני ראובן: חששו של משה היה –

(43) ראה (בהחילוק בין הפרת אב ובעל והתרת חכם) – ספרי (ורש"י) ר"פ מטות (נדרים עז, סע"ב ואילך). כתובות עד, ב. נדרים סח, א וש"נ. וראה בפרטיות אנציקלופדי" תלמודית ערך הפרה (ע' קיג ואילך) וערך התרת נדרים (ע' שלז ואילך) וש"נ.

(44) ראה לקו"ת שם (פד, ג): והפר את נדרה דהיינו שהוא מהפך חשוכא לנהורא כו'. ע"ש. וראה גם אוה"ת מטות (ע' א'דדע ואילך. שם ע' א'שיט. א'שכ"ז). ועוד.

(45) לא, ט ואילך.

(46) שם, יט כד ובפרש"י.

(47) שם, כה ואילך.

(48) שם, כחכט. ועוד.

הכוח לביטול הגלות

להכריע את הכף

שלושת השבועות מעוררים ומחזקים כל יהודי, שאריכות הגלות אינה צריכה לגרום לייאוש חס־שלום, אלא אדרבה – להכרה בעלייה העצומה (עלייה למעליותא) שתצמח מהגלות. הכרה זו צריכה להתבטא בפועל בתוספת־חיזוק אצל כל אחד ואחד בכל ענייני תורה־ומצוות (אלה המצוות גו'), ובהוספה שלא על־דרך הרגיל (לעומת הירידה שלא על־דרך הרגיל של שלושת השבועות והגלות הארוכה), מתוך ידיעה שאין מה להתפעל מחושך הגלות, ואדרבה – עלידי ההוספה בתורה ומצוות, יבטלו לגמרי את הגלות, ויביאו את הגאולה האמיתית והשלימה. והיות שאין איתנו יודע עד מה (בגלות), הדבר היחיד שיודעים הוא – שצריך להיתוסף עניין כלשהו בתורה ומצוות שבינתיים לא נעשה, לכן צריכים להשקיע השתדלות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור בכל אופן האפשרי, שמא השתדלות זו תהיה הדבר שיכריע את כף המאזנים לכף זכות ותביא ישועה והצלה לו ולכל העולם כולו (כפסק־דין הרמב"ם הידוע).

כולל ובמיוחד – הפעולות ד"פוצו מעיינותיך חוצה", גילוי המעיינות גם במקום שהוא חוץ למקום המעיינות, מקום שעל־פי טבע אין המקום (מצד־עצמו) קשור כלל למעיינות, אף לשם מביאים את המעיינות עצמם באופן של יפוצו; שעל־ידיזה נהיה אתי מר דא מלכא משיחא.

(משיחת שבת פרשת מטות־מסעי תש"ג. תרגום מספר השיחות תש"ג כרך ב, עמ' 593)

בציפייה לגאולה – שם הוא נמצא!

ידועה תורת הבעל־שם־טוב שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא, היינו, שעל־ידי המחשבה וההתבוננות בעניין הגאולה, ובפרט על־ידי הציפייה והתשוקה לגאולה – "שם הוא נמצא", ועד שעל־ידי זה ממהרים ומזרזים את הגאולה בפועל ממש באופן ד"אחישה".

ומובן שאין זה בסתירה למאמר רז"ל שמשית צדקנו בא בהיסח הדעת דווקא – כידוע שיחת בעל הגאולה שאין הכוונה בזה שלא יחשבו ח"ו אודות הגאולה, אלא הפירוש ד"היסח הדעת" הוא ביחס לעניין אחר כו'. בהכרח לומר כן – שהרי עניין התשוקה והציפייה לגאולה אינו עניין שנתחדש לאחרונה, כאמור לעיל שבכל תפילה מבקשים "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח . . . כי לישועתך קיווינו כל היום", וגם בשבת ויום־טוב אומרים "ותחזינה עינינו בשובך לציון!" וכפסק־דין הרמב"ם (הלכות מלכים רפ"א) "כל מי שאינו מאמין בו או שאינו מחכה לביאתו כו" – היינו, שישנו פסק־דין מפורש שצריכים לחכות לביאת המשיח, וזאת – לא בתור עניין של אגדה או מוסר וכיו"ב, כי אם בתור פסק־דין להלכה. ולכן, בהכרח לומר שהפירוש ד"היסח הדעת" הוא ביחס לעניין אחר.

ועד כדי כך – שאפילו הקב"ה ממתין ומצפה לגאולה, כמאמר רז"ל (ברכות ג, א) "מה לו לאב שהגלה בניו כו", וכן אמרו חז"ל (שם) ששכינה "מנהמת כיונה ואומרת כו". וכל זה נפעל על־ידי מעשינו ועבודתינו, ובכללות על־ידי הציפייה והתשוקה לגאולה.

(מהתועדות שבת פרשת בלק, י"ד בתמוז תשמ"ג. התועדות תשמ"ג כרך ז, עמ' 1783 – בלתי מוגה)

'מבצע תפילין'

מה הצד המשותף ל'מבצע תפילין' ול'מבצע כשרות האכילה והשתייה', הכרוכים יחד בין יתר ה'מבצעים'? • על בקשת תפילין והדרכה מחבר קיבוץ; חסיד קרלין בפנייה לאיש חב"ד לשלוח תפילין למישהו שביקשו; עידוד ותביעת הרבי לעסוק במבצע • ועל מבצע תפילין בכותל המערבי

מבצע תפילין

על התגייסות רבני מונטריאל לתמיכה ב'מבצעים' בשנת תשכ"ז דיווח 'הפרדס' שנה מ"ב חוברת ז' עמ' 33, תחת הכותרת: "מבצע תפילין במונטריאל". וכך דווח:

"האסיפה רבתי של רבני עיר מונטריאל קנדה... התקיימה ביום ג' כ"ג טבת תשכ"ח באולם ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש - בעניין 'מבצע תפילין'... האסיפה נפתחה ע"י הרב קרעמער שהדגיש נחיצות הענין וגודל ההישג בעבר בענין מבצע תפילין. והציע להכריז על שבת של מבצע תפילין, וגם לפרסם קול קורא בענין תפילין שרבני העיר יחתמו עליו. הגאון הירשפרונג כראש בי"ד, נתכבד בנאום ברכה, ותיכף הותחלו דיונים בפרטי הצעות לשם מבצע זה.

"הרב דנבורג הציע לעורר מלמדי הברי־מצווה שישימו לבם לענין הנחת התפילין של הבחור המעוותד להגיע לגיל המצוות. הרבנים הלפרין, זמברסקי וטייכער הוסיפו שבסדר ההכנות שעורכים טרם המשתה יהי' מוכרח להתרגל גם בענין הנחת התפילין...

"הרב דנברג מציע לבקש מה'פוטסטנס סקול בוארד' שירשו לסדר הנחת תפילין בבתי ספר האי־סקול שלהם שרובם ככולם יהודים ומוכן הוא להשתתף בוועד שילך להגיש בקשה זו... הרב קרעמער הציע שמכתב ברכה מהאסיפה - בצירוף פרטים מההחלטות - כדאי לשלוח

שמירת המוח והלב

בחורף תשכ"ח ביקר המחנך הרה"ג ר' משה צבי נריה אצל הרבי (בצל החכמה עמ' 26), והשיחה ביניהם נסובה אודות קירוב בני הנוער. הרבי דיבר על חשיבות הדרישה מהם דווקא בתחום קיום מצוות מעשיות, והתבטא:

התחלתי לעורר על מצות תפילין ("מבצע תפילין"), אבל אפשר לעורר גם על־דבר כל אחד משאר תרי"ג המצוות, כמו למשל ענין של כשרות האכילה ושתייה - ומצוות שמקיימים בכל יום... מן הראוי לציין שבמכתב מכ"ז אלול תשט"ז למר יצחק דמיאל, כותב לו הרבי בין השאר (אגרות קודש כרך יג עמ' תעט) מהו הקשר לכתחילה של שני נושאים אלה דווקא, וכך נאמר שם:

מקוה אני להצלחתו גדולה בין חוגי הנוער והצעירים... ובהנוגע להוראות למעשה: כיון שכל בני ישראל מאמינים בני מאמינים בדברי רז"ל, ורז"ל אמרו אשר ענין דמצות תפילין הוא שעבוד הלב והמוח, והוקשה כל התורה כולה לתפילין, ובצד ההיפך, מאכלים בלתי כשרים מטמטמים הלב והמוח, יש להכניס שני ענינים אלו בתור התחלה מיידית השווה לכל אחד ואחת [הרבי ממשך:]

נוסף על ענין עקרי להתחיל עניני היום בתפילה ובנתינת... לצדקה.

זיידל שפירא מקטמון, רח' צפניה 19, ירושלים".

למותר לציין כי צא"ח נענו לבקשת הנ"ל ושיגרו לו זוג תפילין.

נחיצות וחביבות הדיווח

במכתב כללי־פרטי מזאת חנוכה תש"ל ל"האברך לוי יצחק שי" ברוק, אז בירושלים ת"ו, הוסיף הרבי בכתב־יד־קדשו (צילום בתשורה דייטש ט' סיון תשע"ב עמ' 5):

בברכת הצלחה רבה במבצע תפילין וכו' בתגובה שיגר הלה מכתב בו דיווח על השתתפותו במבצע. בג' תמוז תש"ל נשלח לו מכתב מיוחד ממזכירות הרבי, להלן המכתב (תשורה הנ"ל עמ' 6):

ב"ה, ג' תמוז תש"ל
ברוקלין, נ.י.
האברך לוי יצחק שי'
שלום וברכה!

בזה הננו לעורר תשומת לבך למכתבך מו' טבת, בו הודעת ע"ד [על דבר] תפקידך במבצע תפילין וכו'. ובזה הננו לבקשך להודיענו ע"ד ההמשך בזה מאז ועד עתה.

בת"ח [בתשואת חן] למפרע ובברכת כט"ס [כל טוב סלה]
ש.מ. סימפסאן
מזכיר

במכתב כללי־פרטי ממוצאי שבת ב' דראש־חודש אדר ראשון תשל"ג שקיבל הנ"ל (תשורה הנ"ל עמ' 7), ישנן ג' תוספות בלתי שגרתיות (כל־כך).

א. בתחילת המכתב (בכתב־יד־קדשו): מאשר הנני קבלת המכתב מר"ח שבט (דו"ח [דין וחשבון]) וכו'.

ב. ליד החתימה (כנ"ל): בברכת הצלחה ולבשו"ט [ולבשורות טובות].

ג. בשולי המכתב מוקלדת במכונת כתיבה השורה הבאה (שלא נוספה בשאר המכתבים מיום זה - ראה אגרות קודש כרך כח עמודים קכט"ל): בטח משתתף (וישתתף ביתר שאת) במבצע

תיכף לכ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש. הרב הירשפרונג נתכבד בזה".

כך כותב באותם ימים הרה"ח ר' חנניה יוסף אייזנבך להרה"ח ר' טובי' בלוי:

"ב"ה. י"ד אלול תשכ"ז. לר' טוביה שי' שלו' וברכה. זה עתה הגיעני מכתב מאחד - קיבוצניק שהניח תפילין יחד עם כל חבריו מהקיבוץ, לאחר שהצטרכתי לשכנעם, ולא בקלות הניחו - ואעתיק את לשונו (המקור ישלח לכ"ק אדמו"ר שליט"א בלי־נדר): 'שלום יוסף. התרשמתי מאוד מהנחת התפילין על יד הכותל וזה היה מרגש מאד. אני רוצה לנסות להמשיך להניח תפילין אולם אינני יודע כיצד. אולי כשתשלח לי אותם תכתוב לי גם כיצד להניח. שמי הוא... כתובתי היא: קבוץ ניר־דוד, ד.ג. גלבוץ'.

"ובבקשה למלאת את בקשתו, ואם במקרה נמצא איזה דף־הדרכה נא לצרף גם את זה, ולשלחם אליו בכל ההקדם - כמובן ופשוט. סוברני שיש מקום לצרף גם חומר חב"די נוסף ולעשותו שם ראש־גשר".

שליח עושה שליח

אחד מפעילי מבצע תפילין היה איש מסירות־הנפש יוצא ברית־המועצות ר' אהרן רבינוביץ ע"ה שהתמיד לעסוק במבצע בגופו ובנפשו.

באחד הימים של שנת תשכ"ח, קיבל את המכתב הבא מר' זיידל שפירא מחשובי חסידי קרלין:

"בס"ד ירושלים הקדושה ת"ו י"א מ"ח יום פטירת אמנו רחל זיע"א. לידיד נפשי הרה"ג הצדיק ר' אהרן רבינוויץ שליט"א.

"אני פגשתי את כבוד מעלתו ביום א' בכותל המערבי ספרתי לכ' שאחד בקש ממני להשתדל לשלוח לו תפילין ויניח בכל יום.

"וכבודו אמר לי שאשלח לכם האדרעס [כתובת] של האיש. הנה שולח לכם האדרעסע ואקוה [כי] לא תשכחו בענין הזה להשיג התפילין ולשלוח לו ומצוותכם מובן מאליו עד כמה מגיע הזכות הגדול בזה...

"אברככם בכ"ט [בכל טוב] וברוב נחת ממשפחתכם ונזכה לגאולה האמתית מהרה ובלצ"ג [ובא לציון גואל]

בתי כנסת באמריקה

תרומות להתרחבות המבצע

המכתב הבא נשלח כמענה (ייתכן - על פי הוראת הרבי) לפניית בארץ הקודש:

"ד' כ"ב שבט, ה'תשכ"ח

"כבוד הרב ישראל שי' לייבוב

"יור' הנהלת צאגו"ח באה"ק ת"ו

"שלום וברכה!

"מכתבו מיום טו"ב בטבת לנכון נתקבל.

"בקשר לסיודור מגבית כאן עבור 'מבצע

תפלין' שלכם, הנה גם כאן נתרחב המבצע תודה

לקל, ולעת כזאת משתתפים ב'מבצע תפלין'

המקומי יותר ממאה אנ"ש ותלמידי התמימים שי'

בכל שבוע ומבקרים בכחמישים מקומות שונים.

בשבועות האחרונות שכרנו עבור זה איש מיוחד

לעזור בארגון הדבר והמבצע מתרחב משבוע

לשבוע ת"ל וההוצאות מרובות.

"הננו מוכנים לנסות במשך זמן מסויים לערוך

כאן מגבית עבורכם, בתנאי שמחצית הסכום

הנכנס - לאחר ניכוי ההוצאות - יישאר כאן עבור

'מבצע תפלין' המקומי.

"באם טוב בעיניכם הדבר נא להודיענו בהקדם,

"באיחולי הצלחה בעבודתם,

"בשם הנהלה

"י"ל אלעווסקי, מזכיר".

המניחים הם התורמים

מבצע תפלין דרש הוצאות רבות - בחורף

תשל"ב פנו צעירי אגודת חב"ד בבקשה הבאה

להכליל את "מבצע תפלין" בין מקבלי התמיכה

מקופות הצדקה הפועלות ליד הכותל המערבי:

"נתכבד בזה להגיש בקשתנו להכליל את 'מבצע

תפלין' שלנו בין מקבלי התמיכה מקופות הצדקה

הפועלות ליד הכותל המערבי. רבים רבים מבין

הנהגים ממבצע תפלין שלנו, הן תיריים מחו"ל והן

מבקרים מרחבי הארץ, רוצים להביע תודתם על-

ידי מתן תרומה להוצאות מבצע תפלין, אך אנשיו

דוחים את ההצעה (כדי שלא ייווצר הרושם ח"ו

כאילו יש לשלם עבור הזיכוי במצוה), ומכוונים

הרב אברהם דוב העכט שימש שנים רבות כרב הקהילה החלאבית "שערי ציון" בניו יורק. בגליון התורני 'הפרדס' של אייר תשכ"ח (חוברת ח' שנה מב עמ' 37-8) פרסם את הדברים הבאים:

"בקשר לרעיון הנפלא של מבצע תפלין של

כ"ק האדמו"ר שליט"א מליובאוויטש בארצנו

הקדושה, שמה הצליחו תלמידיו, חסידיו ומעריציו

לזכות מאות אלפים יהודים ב" במצוה היקרה של

תפלין. וגם פה בארה"ב החדירו תלמידיו בתוככי

'צבור יהודים הרחוקים מאד מהיהודות ומקיום

המצוות המעשיות של תורתנו הקדושה, והשפיעו

עליהם להניח תפלין. ולא אפריו אם אביע שאצל

הרוב מאלו הי' זה אולי הפעם הראשונה בחייהם.

"נתעוררתי להציע לקהל הקוראים של

ה'פרדס', ובמיוחד לעורר תשומת לב הרבנים

מנהיגי עדת ישורון בכל מקום שהם, על דבר קיום

וחיזוק המצוה הגדולה של תפלין בכל בית כנסת

משך כל השנה כולה, ובזה הדרך נזכה אלפים

מאחב"י".

בהמשך סוקר הרב העכט את המצב העגום

של חגיגות ברי המצווה הנהוגות בארצות הברית.

"היהודי הבינוני באמריקה דואג בעיקר שבנו יחוג

את טקס הבר מצוה שלו כרוב פאר והדר. קשה

לשער כמה מאות אלפים דולרים מתבזבזים על

חגיגות אלו. וכמה פעמים נכשלים ר"ל במסיכות

בר מצוה באכילת טריפות ונבילות, בעת ובעונה

אחת עם חילול שבת. ותפלין בשביל הבר מצוה-

בחור - מאן דכר שמי', וקרה כבר לא פעם שילד

בר מצוה גדל כל ימיו מבלי שידע מה זה תפלין או

שיניח אותם. מה שמעניין את הבחור - מספר וערך

המתנות שיקבל ממשפחתו ומידידי הוריו, גודל

המסיבה וכמה אורחים יהיו נוכחים, וכמה יעלו

ההוצאות של הנשף".

הרב העכט מסיים את מכתבו בשורות הבאות:

"אני מאמין שכל רב או גבאי בית כנסת יוכל

לתקן שהבר מצוה יבא עם משפחתו באמצע

השבוע, ואז יוכל להשפיע שהרבה יהודים יניחו

תפלין, והעיקר שהבחור ידע ויעריך גודל ערכה

בלתי רגילה). הן להובלת המתנדבים והן לתמיכת אנשים העוסקים בקביעות במבצע עליידי הכותל (הוצאות אלה היו צריכות, לכאורה, להתכסות כולן עליידי משרד הדתות הממונה על הכותל). "מכל הסיבות האמורות אנו מבקשים השתתפות גדולה וקבועה מדי חודש בחודשו לכיסוי הוצאות המבצע - מתוך קופות הצדקה שעליידי הכותל המערבי".

הרב זוין הצטרף לבקשה וכתב:

"אני מצטרף לדעת צא"ח, הצודקת בהחלט, הן מצד גודל חשיבות של "מבצע תפילין" כשהוא לעצמו, והן מפני שחלק גדול - אם לא הגדול ביותר - של התורמים שעושים כן הודות מבצע תפילין, ומאחר שאין המבצעים [המתנדבים] מקבלים מהם - הם נותנים לתוך הקופה ככל הא דכתוב ומפורש לעיל. בברכה שלמה יוסף זוין".

אותם אל קופת הצדקה הקבועה בסמיכות מקום. כך נופלות תרומות רבות לקופה זו בזכות מבצע תפילין.

"מבצע תפילין" זכאי להשתתפות מן הקופה לא רק עקב העובדה הנ"ל, כי אם גם, ובעיקר, משום שמפעל זה מספק תפילין בחינם או במחירים מוזלים ביותר לאלפי אנשים חסרי אמצעים, ובמיוחד לצעירים שהתקרבו בזכות המבצע הזה לחיי יהדות שלמים ומעוניינים בקיום יום-יומי של מצות תפילין (לא יאומן כי יסופר על מאות מקרים של חזרה בתשובה עליידי הכותל. אלא שאין להם האמצעים לכך. ברור, אפוא, שזו צדקה גדולה מכל הבחינות. גם המבצע ליד הכותל עצמו כרוך בהוצאות עצומות, הן לחידוש מתמיד של מלאי התפילין בהן משתמשים לזיכוי רבבות המקרים (עקב השימוש המרובה גדולה התחלופה במדה

הפצת היהדות: ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והזרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי.ש. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

פרשת מטות

פרשת מטות

בדורות הראשונים קראו לפרשתנו 'ראשי המטות' (ראה רמב"ם ב'סדר תפילות'), ואילו בדורות האחרונים נהגו לקרוא לה 'מטות'.
טעם הדבר:

'מטות' רומז לתקיפות ולנחישות שיש בכל נשמה, ובלשון החסידות - ה'איתן' שבנשמה. שכן מטָה הוא ענף שאינו מחובר לאילן, ולכן הוא קשה וחזק. בדורות הראשונים נתגלתה בחינה זו אצל יחיד סגולה בלבד, 'ראשי המטות'; ואילו בדורות האחרונים, כאשר חושך הגלות כפול ומכופל, ועל כל צעד ושעל יש קשיים ומניעות - מתגלה בחינה זו אצל כל יהודי.

(לקוטי שיחות כרך יח, עמ' 382)

וידבר משה אל ראשי המטות (ל,ב)

ההכרעה במה לנדור ובמה טוב שלא לנדור חייבת לבוא דווקא מנשיא - "ראשי המטות". הנודר נדר ומפריש את עצמו מדבר מסויים עושה כן בגלל חששו שהתעסקות באותו דבר עלולה להורידו מדרגתו. ומכיוון שעניין זה אינו שווה לכל נפש, אלא הוא תלוי במצבו האישי המדוייק של כל יחיד ויחיד, מובן שההחלטה הסופית צריכה לבוא מנשיא; רק הוא בכוחו לקבוע בכירור אם עבודה זו מתאימה לאדם מסויים זה, אם לאו.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 693)

איש כי ידור נדר לה' (ל,ג)

האומר פירות אלו עליי קרבן... הרי אלו אסורין עליו, מפני שאפשר שיידור אדם קרבן ויעשה בהמה שהיתה חול קורבן ותאסר. אבל האומר פירות אלו עליי... כבשר חזיר... אין כאן נדר, שאי אפשר שיעשה דבר שאינו בשר חזיר כבשר חזיר (רמב"ם הלכות נדרים פ"א)

האומר 'פירות אלו עליי קרבן' מעלה את הפירות לשורשם, שהוא נעלה משורש האדם (לפי הכלל ש"כל הגבוה יותר יורד למטה יותר"), ולכן הם נחשבים קודשים לגביו. אבל האומר 'פירות אלו עליי כבשר חזיר' אין כאן נדר, שכן אין בידו הכוח להורידם מהיתר לאיסור.

(אור-התורה במדבר עמ' א'שכו)

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמין (לא,ב)

מה הקשר בין מלחמת מדין למשה רבנו?
שכן 'מדין', מלשון מדין ומריבה, רומז לפירוד לבבות ושנאת חינם. ומהי שנאת חינם? שהאחד שונא את השני לא בגלל שהזיק לו וכיוצא בזה, אלא בגלל שהישות שלו אינה סובלת את מציאותו של השני. רק משה, שהיה סמל הביטול והענווה, היה מסוגל לבטל את הישות והגאווה של קליפת מדין.

(ספר המאמרים תרנ"ט עמ' ג)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת מטות¹

כ"ד בתמוז – מברכים החודש מנחם-אב

השכם בבוקר - אמירת כל ספר תהילים
בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות
שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך התפילה.
הפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיהו א, א - ב, ג),
הנדפסת בחומשים בסוף פרשת מטות.
המולד: יום רביעי בצהריים שעה 1 ו 12 דקות
ו 2 חלקים.
מברכים החודש: ראש חודש מנחם-אב ביום
השישי.

אין אומרים 'אב הרחמים'.
התוועדות בבית הכנסת.
מנחה: אבות פרק א'.

יום חמישי

כ"ט בתמוז, ערב ראש-חודש

שיעור תהילים: היום אומרים גם את השיעור
של יום ל' בחודש.
את מטבעות הצדקה (שנותנים לקופות בבית-
הכנסת קודם או אחרי התפילות) מחלקים בערב-
ראש-חודש למטרות הצדקה שבעבורן נועדו.²
במנחה אין אומרים תחנון.

יום שישי

א' במנחם-אב – ראש חודש

ערבית: לפני שמונה עשרה אין מכריזים 'יעלה
ויבוא', אבל טופחים על השולחן, להזכיר לציבור
לומר זאת.
שחרית: חצי הלל, ואברהם זקן, זבדיה, קדיש
תתקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש

(1) בחו"ל פינחס.

(2) ספר המנהגים עמ' 77.

יתום. קריאת התורה. חצי קדיש. הגבהה וגלילה.
אשרי, ובא לציון. הש"ץ מסיים 'ובא לציון' לעצמו,
ולא בקול רם. אומרים 'הללו' ומכניסים את ספר-
התורה לארון הקודש. חולצים תפילין דרש"י³,
ומניחים תפילין דרבינו-תם. קריאת-שמע (ואין
כופלין 'ה' אלוקים אמת). שש זכירות. חולצים
תפילין דרבינו-תם. הש"ץ אומר (ולפחות מסיים
בקול) איזה מזמור, חצי קדיש. תפילת מוסף.

ביום זה יש להוסיף במיוחד בתורה, תפילה
וצדקה⁴, והצדקה - הוצאת שתי סעודות, ומה
טוב - שלוש סעודות. מי שלא הספיק להחליט
על-דבר קיום הוראה זו ושל לימוד ענייני 'בית
הבחירה' לפני בין-המצרים, עליו להחליט זאת
בהקדם, ויפה שעה אחת קודם⁵. ומובן אשר אלה
שלא עשו בפועל ככל הפעולות דלעיל בזמן -
כדאי להשלימן גם לאחר מכן⁶.

"מובן בפשטות, שכל הנ"ל שייך גם לנשי ובנות
ישראל"⁷.

"בית הבחירה":

בימי 'בין המצרים' גופא יש להוסיף ב'משפט'
(לימוד התורה, לכל לראש - בהלכה למעשה
מדיני ימים אלו⁸, וכן [בכל יום, ועל-אחת-כמה-

(3) המתפלל בביהכ"נ שאינם מניחין תפילין דר"ת, וממהר להניחם
כדי להספיק תפילת מוסף עם הציבור, ייזהר שלא יחלוץ התפילין
בפני הספר-תורה (שו"ע אדה"ז סו"ס כה) אלא יסתלק לצדדין, או
יחלצם מתחת הטלית-גדול (משנ"ב שם ס"ק נח). ואם עובר לחדר
שני יעשה זאת אחרי גמר ה'קדושה סדרא' (תרגום הפסוק "ברוך
כבוד ה' ממקומו", שו"ע הב"י סי' קלב ס"ב).

(4) יתר על הנהוג בכל ערב-ראש חודש (המנהג, ב'התוועדויות'
תשמ"ו ח"ג ס"ע 593).

(5) "על-פי פסק-דין שו"ע או"ח סי' תקע"א ס"ג".

(6) מתוך: פתח-דבר ל'הלכות בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים
וביאורים' של הרבי (הוצאת קה"ת, מוצש"ק מברכים מנ"א,
תשמ"ו, ברוקלין נ.י.).

(7) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 266. ולהעיר שנשים חייבות לסייע
במצוות בניין ביהמ"ק (הל' בית-הבחירה פ"א ה"ב), ושהערה זו
שייכת להוספות שהורה הרבי בכל העניינים מ"ז בתמוז ואילך.

(8) "לדעת את המעשה אשר יעשון, כל זמן שמיח צדקנו עדיין לא

עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על־ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לבשם עדיין (אלא לכבוד שבת־קודש). [ולכן נוהגים ללבוש לפני ראש־חודש לזמן־מה את כל הבגדים המכובסים שעומדים ללבוש במשך תשעת הימים¹⁹]. בעלי הברית: המוהל, הסנדק, והוריהבן, מותרים ללבוש לבנים ובגדי שבת.

ואסור לרחוץ את כל הגוף לתענוג אפילו בצונן, ולרפואה ולצורך מצווה [וכן המצטער מפני החום והזיעה²⁰] – מותר. הטובל בכל ערב שבת²¹ מותר לטבול ולרחוץ ראשו, פניו, ידיו ורגליו²² לשבת. אסור לאכול בשר ולשתות יין (מלבד בשבת ובסעודת מצווה).

אין נכנסים לדירה חדשה בתשעת הימים. פעם ענה הרבי: טוב לדחות לאחר ט"ו באב²³, ופעם אחרת הורה: "באם אפשר... בחודש אלול הוא חודש הרחמים"²⁴.

עצת הרבי בדבר טיפול רפואי: באם אפשר – יש לדחותו לאחר יום התשיעי באב. וכל עכבה לטובה. ובאם הרופא ידחק בדווקא את השעה, יש לעשות זאת קודם שבת חזון²⁵.

סיומים²⁶:

- 19 כף־החיים ס' תקנא ס"ק צא. ולמעשה נוהרים בזה בחולצות ומכנסיים, שמלות וחצאיות, אך לא בלבנים וגרביים. [מי שלא הספיק: ינחם לזמן־מה על הרצפה להוריד הבגד מניקונו, ואח"כ רשאי ללבשם. כן ניתן ללבוש בש"ק בתנאי שיהנה מזה בש"ק עצמה, אחד בלילה ואחד בבוקר ואחד בצהרים וכדומה].
- 20 שו"ת אגרות־משה אה"ע ח"ד ס' פד אות ד, נטעי־גבריאיל הל' בין־המצרים ח"א פמ"ב ס"ד. וראה גשר־החיים ח"א ס"ע רכ, המתיר בזה באבילות דיחיד אפילו בסבון ובמים חמים (וע' נטעי־גבריאיל הל' אבילות ח"א פרק קה ס"ג). מאידך בכף־החיים ס' תקנ"ד סוף ס"ק מו כתב בעניינו, שאם יכול להעביר זאת בצונן לא ירחץ בחמין.
- 21 וכן הטובל בכל יום, לענין הטבילה בלבד. שלחן מנחם אור"ח ח"ג סו"ס רסז.
- 22 ולמעשה רוחצים כל הגוף, במים חמים ובסבון. וכן הורה הרה"ג והמשפיע ר' חיים־שאל ברוק ע"ה. (וצ"ע מהמובא בליקוטי־סיפורים להרב פרלוב ע"ה מהדורה ראשונה עמ' קכב). וראה בכ"ז בס' מנהג ישראל תורה' ס' תקנ"א ס"ק יא.
- 23 אגרות־קודש כרך ט עמ' רכח.
- 24 שם כרך יט עמ' שצ.
- 25 שם עמ' שעו.
- 26 עיקר הדברים – מוגה, מסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 ועוד,

וכמה בשבתות, שעניינן 'הקדמת רפואה'⁹ במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה¹⁰ ובבניין בית־המקדש, ולכל לראש – הפרקים בספר יחזקאל מ' מג המדברים בעניין בית־המקדש השלישי, משנה – מסכתות מידות ותמיד¹¹ והלכות בית־הבחירה¹² להרמב"ם) ו'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה¹³ [ותוספת מיוחדת בכל מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש־חודש מנחם־אב, מראש־חודש מנחם־אב¹⁴, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב]¹⁵. וגם בשבתות – באופן המותר על־ידי אכילה ושתייה וכיצא־בוזה, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת קודש כנהוג בהוספה עבור השבת¹⁶.

מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן־גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים [והילדות] הנמצאים במחנות הקיץ¹⁷.

"תשעת הימים"¹⁸:

משנכנס אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומגעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם

- בא" – עפ"י 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108.
- בלקוטי־שיחות כרך כד עמ' 265 מזכיר גם את לימוד ספר הזוהר, והסברתו בתורת החסידות. כן מזכיר שם אודות הוספה גם בקו התפילה – בעבודתה באיכות, וכן באמירת תהלים – עכ"פ מזמור אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך כח עמ' 286 הע' 60, וש"נ.
- 9 ספר־השיחות תש"נ ח"ב עמ' 578.
- 10 ספר־השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.
- 11 ספר־השיחות תש"ג ח"ב עמ' 579 והערה 186. וב'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38 הלשון "ומקצת במסכת תמיד".
- 12 ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם "הלכות הקורבנות" (שיחת מוצש"ק פ' דברים תשל"ט, הנחת הת' בלתי מוגה ס"ו וס"א).
- 13 לקוטי־שיחות חכ"ג ס"ע 265. ובפרט בצדקת מקדש מעט – בתיכ"נ ובתי־מדרש (ישיבות וכו'), לקו"ש כח עמ' 287. וראה שה"ש תנש"א ח"ב עמ' 733.
- 14 ב'התועדויות' תשמ"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהל' בית־בחירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללומדם שמונה ימים "עד ערב ת"ב לפני חצות", עיי"ש. מאידך, בסה"ש תנש"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהל' בית־בחירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המותר, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים.
- 15 'התועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 102.
- 16 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127.
- 17 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה ה"ה ל'סיומים' המובאים אח"כ.
- 18 לוח כולל־חב"ד.

על מסכתות כאלה שסיומן בעניינים שקל לאומרם ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים³³, שב'סיומים' אלו יכולים לשתף גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו - כשחוזרים לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו 'סיום', שהרי 'זכין לאדם שלא בפניו'.

[מי שיכול - יסיים בעצמו; אם לאו - ישתתף לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה במעמד עשרה מישראל; וכדי לזכות גם את מי שמשום-מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו, ובלאו-הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת מצווה - יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה-של מצווה³⁴. כמו-כן יש לשתף בזה יהודי שפוגשים ברחוב, על-ידי שיאמרו לו המאמר דסיום, אף מבלי לספר לו שזהו 'סיום'³⁵].

"בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם [כאמור - גם בשבתות] "ברוב עם הדרת מלך", לאחד רבים מישראל בהשמחה לגמרה של תורה, "אנשים ונשים (בנפרד כמובן) וטף"³⁶, כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בידיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך ובדוגמת הסיום דערב-פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים הקטנים³⁷. "וכן יש לעורר [במיוחד בסיומים, על אהבת ישראל³⁸] על-דבר ההוספה בלימוד התורה ככלל ובנתינת הצדקה, על-פי מה שנאמר: 'ציון במשפט (=תורה) תיפדה, ושביה בצדקה'³⁹. וכשבאים לעורר על נתינת צדקה - יש להביא בפועל קופת

"המנהג לערוך 'סיומים'²⁷ למסכתות הש"ס בכל יום מ'תשעת-הימים'²⁸, מראש-חודש [ומה טוב גם לפני זה²⁹] עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב - באופן המותר על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים - גם עם סעודה והתועדויות³⁰]. "ומהטעמים בדבר - כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועל-ידי-זה לגלות את הטוב-הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו³¹, החל מ'פיקודי ה' ישרים משמחי לב" - עושינן שמחה לגמרה של תורה. "ומפני טעם זה³² כדאי לערוך סיום גם ביום השבת שב'תשעת הימים'.

"ומה טוב - 'ברוב עם הדרת מלך', לשתף עוד כמה וכמה מישראל (מצד אהבת-ישראל ואחדות-ישראל) בשמחה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת. ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך 'סיומים'

ומסה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564, ומשיחות-קודש תש"מ עמ' 672 - שיחת ש"פ מטות ומסעי תש"מ, בלתי מוגה. ושולבו הוראות מכ"מ כמצויין בהערות.

27 אף שיש דעות שניתן לעשות סיום על פרק, או על מסכת שלמה במשניות, מוטב לערוך סיום על מסכת בגמרא, 'סיום' עם כל הפרטים, לכל הדעות, כמו מסכת תמיד ('התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 86. וראה גם 'התועדויות' תש"נ ח"א עמ' 97).

בליובאוויטש אמרו בסיום מסכת רק 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ותו לא, וסיימו בקדיש דרבנן רגיל (רשימת דברים להרב חיתריק ח"ד עמ' ריט). וכן הורה הרבי להרב בנימין של אלטהווי (ועל מה שאמר הרה"ר מאיר אשכנזי ז"ל 'קדיש הגדול' בסיום הש"ס בהתועדויות הרבי כ"ד טבת תשי"ב, תורת מנחם ח"ד עמ' 239, ענה לו הרבי 'אצלי זה חידוש, מלבד הפעם הזאת לא ראיתי זאת מעולם" - תודה להרב מיכאל של זליגאן). אמנם לגבי המשך נוסח הסיום משמע שאומרים אותו, ראה התועדויות תשמ"ה ח"ג עמ' 1700.

28 "אפילו כשאין אוכלים סעודת בשר אחר-כך. להעיר מהנהגת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לעשות סיומים בתשעת-הימים אף שלא היה סועד אחר-כך בבשר ויין - ספר-המנהגים עמ' 46 (לקו"ש ח"ג עמ' 223, ובכ"מ).

29 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 74.

30 ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.

31 'להעיר גם מהפתגם הידוע [בשם הרה"צ ממונקאטש] בפירוש דברי חז"ל: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" - ש'ממעטין' העניינים הבלתי-רצויים דתשעת-הימים 'בשמחה', על-ידי ההוספה בשמחה, באופן המותר על-פי שולחן-ערוך, כמובן'.

32 אע"פ שביארציט שחל בשבת (התועדויות תשד"מ ח"ב עמ' 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש כנתינת מקום לעניין של תענית.

33 'ולדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיומה "השיר שהיו הלויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"כל בניך לימודי ה" - בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות - ראשי-תיבות "בניך".

34 שיחות-קודש תש"מ ח"ג עמ' 672.

35 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96.

36 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 108.

37 ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 719. ולמרות האמור שם "במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, עיי"ש.

38 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 1849.

39 ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564.

הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים ספרים אחרים בתורתו של משיח⁴⁴.

* בעניין סעודת בר־מצווה של נער שנכנס לעול המצוות ביום ח' במנחם־אב, השיב הרבי: "יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון־דא, ובאם לאו – יש לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם־אב", ואם אי־אפשר – יש לעשות התועדות קטנה במשך היום (כגון אחרי תפילת שחרית, כנהוג), והתועדות גדולה אחרי תשעה באב בהקדם האפשרי⁴⁵.

44) משיחת ש"פ מטות, מבה"ח מנ"א תשמ"א, בסופה.

45) אגרות־קודש חלק טו עמ' רנו. וכן במקרה נוסף שלא ניתן לעשות סעודה במוצאי היום, באג"ק חי"ז עמ' פז, כשחל במוצש"ק ליל ער"ה, מבאר שהסעודה צ"ל מיד ברגע הראשון שנכנס למצוות. מאידך בחי"א עמ' שמ כשחל בעיו"כ מציע להתחיל בחצי יום הראשון (והכוונה כנראה ביום) ולהמשיך במוצאי יוה"כ פ, אך ייתכן ששם לא התאפשר לקיים הסעודה בליל עיו"כ. אבל בדרך כלל, מנהגנו מובא בספר־המנהגים עמ' 75 מלקוטי־דיבורים (ח"ב דף רסח,א), שאחרי שחרית חוזר הבר־מצוה מאמר ומכבדים ב'לקח' ומשקה, ובערב (מוצאי היום) עושים את הסעודה (כפי שנהג אדמו"ר הזקן). ראה אג"ק חכ"ב עמ' כג. חכ"ג עמ' לד.

צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל⁴⁰. וגם ביום השבת־קודש – באופן המותר, באכילה ושתיה, וצדקה רוחנית⁴¹.

"למסור לאנ"ש ש' המתעסקים בהסיומים: * לסיים כל סיום בהצעה־התעוררות על דבר (להוסיף ב)נתינות לצדקה.

* לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת־ישראל⁴².

"ובוודאי יפרסמו ויזרוזו על דבר קיום הוראות אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל⁴³.

"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם תשעת

40) 'התועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123.

41) (כמו נתינת עצה טובה ועאכ"כ לימוד תורה – 'התועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 בקשר לשבת שלפני ר"ה) סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 565 והערה 127. בשיחה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה טובה שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפריש לעצמו, ויתנה בפועל לעני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 (שבת ט"ו בשבת) – שיחליטו גם כמה לתת.

42) מענה שנדפס בס' מאוצר המלך ח"א עמ' 283.

43) ספר־השיחות תש"נ ח"ב עמ' 580.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש